

รายงานสรุปการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้/ประชุมเชิงปฏิบัติการ/และเป็นวิทยากร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ.....นางสาวปัทมา.....นามสกุล.....เผื่อแผ่.....
ตำแหน่ง.....นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ.....กลุ่ม/ฝ่าย.....กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน.....

หลักสูตร/หัวข้อเรื่องอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้
e-learning หัวข้อ “การอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลาดชัน”

สถานที่อบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้ฯ
กรมพัฒนาที่ดิน

หน่วยงานที่จัดฝึกอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้ฯ
ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตั้งแต่วันที่.....๑๘.....เดือน.....สิงหาคม.....พ.ศ. ๒๕๖๓.....ถึงวันที่.....๑๘.....เดือน.....สิงหาคม.....พ.ศ. ๒๕๖๓.....

เพื่อ อบรม สัมมนา อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 2 สิ่งที่ได้รับจากการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้

2.1 รายงานสรุปเนื้อหาสาระสำคัญในการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้ฯ

สรุปเนื้อหา e-learning หัวข้อ “การอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลาดชัน”

การอนุรักษ์ดินและน้ำ หมายถึง การระวังรักษาและป้องกันดินมิให้ถูกชะล้างและพัดพาไป ตลอดจน
การปรับปรุงบำรุงดินให้คงความอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งการรักษาน้ำในดินและบนผิวดินให้คงอยู่ เพื่อรักษาคุณลักษณะ
ให้เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ดินและที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่ยั่งยืน

มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำที่ใช้กันสามารถแบ่งออกตามลักษณะของมาตรการได้เป็น ๒ ประเภท

คือ มาตรการวิธีกล (Mechanical Measures) และมาตรการวิธีพืช (Vegetative Measures) การเลือกใช้มาตรการใด
ควรพิจารณาลักษณะดิน ภูมิประเทศ ปริมาณน้ำฝน ตลอดจนการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยเลือกวิธีการผสมผสานมาตรการให้
เหมาะสมเพื่อให้การทำการเกษตรเกิดความยั่งยืน ซึ่งการเลือกใช้มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
และปัจจัยต่างๆจะเสริมให้การอนุรักษ์ดินและน้ำมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

มาตรการวิธีกล เป็นวิธีการปรับสภาพของพื้นที่เพื่อลดความยาวและความลาดเทของพื้นที่เพื่อลด
ความสามารถในการเคลื่อนย้ายตะกอนดิน โดยการสร้างสิ่งกีดขวางความลาดเทของพื้นที่และทิศทางการไหล
ของน้ำ เพื่อช่วยควบคุมน้ำไหลบ่าหน้าดิน ลดและชะลอความเร็วของกระแสน้ำ วิธีการนี้ต้องใช้เทคนิคความรู้ แรงงาน
เครื่องมือและงบประมาณสูง มาตรการวิธีกล ได้แก่

การไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ (Contour Cultivation)

เป็นการไถพรวน หว่าน ปลูก และเก็บเกี่ยวพืชไปตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่

การยกร่องปิดหัวท้าย (Tied Ridging)

การยกร่องปิดหัวท้ายเป็นการปรับพื้นที่โดยการยกร่องปลูกพืชเป็นสองทิศทางคือกลุ่มหนึ่งยกร่องไปตาม
ความลาดเทอีกกลุ่มหนึ่งยกร่องในแนวตั้งฉากกับความลาดเททำให้เกิดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าเล็กๆเต็มพื้นที่

การยกร่องตามแนวระดับ (Ridging)

การยกร่องตามแนวระดับ เป็นการยกร่องปลูกพืช โดยใช้ร่องน้ำเป็นตัวแบ่งสันดิน

คันดิน (Terracing)

คันดินเป็นสิ่งก่อสร้างที่สร้างขวางความลาดเทของพื้นที่โดยพื้นที่จะถูกแบ่งออกเป็นช่วงๆ เพื่อเก็บกัก
น้ำไหลบ่าในแต่ละช่วงหรือเบนน้ำไหลบ่าออกไปจากพื้นที่

ชั้นบันไดดิน (Bench Terraces)

เป็นการปรับพื้นที่เป็นขั้นๆ ต่อเนื่องกันคล้ายชั้นบันได

คูรับน้ำขอบเขา (Hillside Ditches)

คูรับน้ำขอบเขาเป็นคูรับน้ำที่สร้างบริเวณขอบเขาตามแนวระดับหรือลดระดับเป็นรูปสามเหลี่ยมหรือรูปสี่เหลี่ยมคางหมู ระยะห่างของคูขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อม

บ่อดักตะกอน (Sediment Trap หรือ Sand Trap)

เป็นบ่อขนาดเล็กที่สร้างขึ้นเพื่อดักตะกอนที่ไหลมาตามทางระบายน้ำก่อนลงสู่บ่อน้ำประจำไร่นา
มาตรการวิธีพืช เป็นการเพิ่มความหนาแน่นของพืช การคลุมดินป้องกันเมล็ดฝนกระทบผิวดิน ตลอดจนการปรับปรุงบำรุงดิน ลงทุนต่ำ เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้เอง โดยใช้พืชตระกูลถั่ว หญ้าเลี้ยงสัตว์หรือหญ้าธรรมชาติ ปลูกเป็นแถบบางความลาดเทของพื้นที่ หรือปลูกคลุมดิน หรือการใช้ระบบการปลูกพืชแบบผสมผสาน เพื่อลดความแรงของเมล็ดฝน ดักตะกอนดิน และชะลอความเร็วของน้ำ มาตรการวิธีพืช ได้แก่

การปลูกพืชคลุมดิน

เป็นการปลูกหญ้าหรือพืชตระกูลถั่วคลุมดินซึ่งเมื่อปลูกแล้วจะปกคลุมผิวดิน ช่วยควบคุมการชะล้างพังทลายของดินและปรับปรุงดิน

การปลูกพืชปุ๋ยสด

เป็นการปลูกพืชตระกูลถั่วเพื่อไถกลบคลุมเคล้ากับดิน

การปลูกพืชสลับเป็นแถบ

เป็นการปลูกพืชที่มีระยะปลูกถี่และห่างเป็นแถบสลับกันขวางความลาดเทของพื้นที่

การปลูกพืชหมุนเวียน

เป็นการปลูกพืช ๒ ชนิดหรือมากกว่าหมุนเวียนกันลงบนพื้นที่เดียวกัน โดยจัดชนิดของพืชและเวลาปลูกให้เหมาะสม

การปลูกพืชแซม

เป็นการปลูกพืชตั้งแต่ ๒ ชนิดเป็นต้นไปบนพื้นที่ในเวลาเดียวกัน โดยทำการปลูกพืชที่ ๒ แซมลงในระหว่างแถวของพืชแรกหรือพืชหลัก

การปลูกพืชเหลื่อมฤดู

เป็นการปลูกพืชต่อเนื่องคาบเกี่ยวกัน โดยการปลูกพืชที่ ๒ ระหว่างแถวของพืชแรก ในขณะที่พืชแรกให้ผลผลิตแต่ยังไม่แก่เต็มที่

การปลูกพืชระหว่างแถบบำรุงดิน

เป็นการปลูกพืชระหว่างแถบบำรุงดินซึ่งปลูกตามแนวระดับ

คันซากพืช

เป็นการนำซากพืชที่เกิดจากการบุกเบิกพื้นที่หรือที่เหลือหลังการเก็บเกี่ยวมาวางสุมให้สูงประมาณ ๕๐ เซนติเมตร เป็นคันตามแนวระดับไว้เป็นระยะๆ ห่างกันประมาณ ๒๐-๔๐ เมตร

ทั้งนี้การจะเลือกใช้มาตรการวิธีใดในการอนุรักษ์ดินและน้ำนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะทางภูมิประเทศ สภาพพื้นที่ ลักษณะดินและพืช

2.2 ประสบการณ์/ประโยชน์ที่ได้รับ /การประยุกต์ใช้กับหน่วยงาน

 ต่อตนเอง

- มีความรู้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- มีความรู้มีความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการวิธีกลและวิธีพืชที่ใช้ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- สามารถนำไปปรับใช้ในพื้นที่การเกษตรของครอบครัว

 ต่อหน่วยงาน / การนำมาประยุกต์ใช้กับหน่วยงาน

- สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรม ไปถ่ายทอดให้แก่เกษตรกร และบุคคลที่สนใจ
- นำไปใช้ในการส่งเสริมให้เกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรในพื้นที่สูงหรือพื้นที่ลาดชัน ทำมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำให้เหมาะสมกับพื้นที่

2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้ฯ

2.4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ลงชื่อ..... จิตา เชื้อแธ .....

(.....นางสาวปัทมา เพื่อดำ.....)

ตำแหน่ง..... นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ .....

ผู้รายงาน

วันที่ ๒๗ เดือน..... สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

ส่วนที่ 3 ความเห็นของผู้บังคับบัญชา

( ) ทราบ

.....
 .....
 .....

ลงชื่อ..... .....

(.....นายสมศักดิ์ สุขจันทร์.....)

ตำแหน่ง..... ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน .....

วันที่ ๒๙ เดือน..... สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓